

Mākslīgā intelekta rīki līgumu analīzē

Dr. dat. Baiba Apine, SIA "PricewaterhouseCoopers", IT konsultāciju direktore, CISA, PMP

Līgumi ir uzņēmējdarbības attiecību pamats, taču to pārvaldība var būt darbietilpīga un pakļauta kļūdām. Tradicionāla līgumu pārskatīšana nozīmē rūpīgu apjomīgu juridisko dokumentu lasīšanu rindu pa rindai – process, kuru apdraud cilvēka neuzmanības kļūdas un kavējumi, jo īpaši tad, ja ierobežotā termiņā jāpārskata vairāki līgumi.

Ar mākslīgo intelektu (MI) papildināti līgumu analīzes rīki risina šos izaicinājumus, automatizējot galvenos uzdevumus, piemēram, noteikumu identificēšanu, atbilstības pārbaudi un risku izcelšanu, tādējādi uzlabojot konsekvenci un ātrumu un vienlaikus samazinot cilvēka kļūdas. Praksē tas nozīmē, ka uzlabota mašīnmācīšanās un dabiskās valodas apstrāde ļauj MI sistēmām ātri analizēt līgumus, izvilkt būtiskos noteikumus un pat salīdzināt dokumentus, izceļot atšķirības.

Kā izmantot MI?

MI izmantojams vairākos līguma dzīves cikla posmos.

Līgumu melnraksti vai veidnes

Ģeneratīvie MI rīki var veidot sākotnējos līgumu melnrakstus vai veidnes, balstoties uz lietotāja norādēm un iepriekš definētiem parametriem. Piemēram, jurists ievada galvenos noteikumus (puses, maksājumu grafiks, termiņš), un MI sagatavo pirmo standarta līguma melnrakstu, teiksim, informācijas neizpaušanas vienošanos vai pakalpojumu līgumu. Praksē tas nozīmē, ka jurists var sagatavot līguma tēzes vai īsu konspektu un MI dažās sekundēs izveido līguma sākotnējo tekstu.

Līgumu pārskatīšana

MI būtiski uzlabo arī sarežģītu līgumu pārskatīšanas procesu, identificējot svarīgākos noteikumus un neatbilstības. MI rīki var ātri izklāstīt garu līgumu saturu, atpazīt būtiskākos noteikumus un izcelt novirzes no standarta nosacījumiem vai uzņēmuma vadlīnijām. Piemēram, “Microsoft 365” iebūvētajā “Copilot” integrācijā ar “Word” juristi var izvilkēt konkrētu informāciju no līguma, teiksim, uzdot jautājumu: “Kādi ir izbeigšanas nosacījumi un maksājumu noteikumi šajā dokumentā?” – un uzreiz saņemt atbildes ar atsaucēm uz konkrētajiem teksta fragmentiem. Šāda jautājumu un atbilžu mijiedarbība ļauj pārskatītājiem nekavējoties pāriet uz kritiskajām sadaļām, ietaupot laiku darbā ar gariem vai tehniskiem līgumiem. “Copilot” var arī paralēli salīdzināt divas līguma versijas, automātiski ģenerējot atšķirību tabulu, kur redzams, kuri noteikumi starp melnrakstiem ir pievienoti, dzēsti vai mainīti.

Četru acu princips

MI var kalpot četru acu principam, identificējot riska faktoros. Vairums MI rīku ir apmācīti, izmantojot plašus juridiskos tekstus, un tie var brīdināt lietotājus par nestandarta vai trūkstošiem noteikumiem, piemēram, datu aizsardzības noteikumu neesamību piegādātāja līgumā vai iekšējam regulējumam neatbilstošiem noteikumiem. Teiksim, MI var izcelt, ka piedāvātajā līgumā trūkst noteikuma, ko pieprasa Latvijas tiesību akti vai ES finanšu regulējums – piemēram, par fizisko personu datu apstrādi. Tomēr MI nav jurists un tas var nepareizi interpretēt juridiskos nosacījumus, var halucinēt, kā jau jebkura MI tehnoloģija.

MI rīki var ātri izklāstīt garu līgumu saturu, atpazīt būtiskākos noteikumus un izcelt novirzes no standarta nosacījumiem vai uzņēmuma vadlīnijām

Uzņēmumiem, gūstot labumu no MI izmantošanas to juridiskajās funkcijās, jāsaprot, ka MI neaizstās juristus, bet gan efektīvizēs to darbu. Proti, juristi varēs padarīt vairāk, nevis juristu nebūs vispār.

Piemēram, “Vodafone” juridiskā nodaļa ziņojusi, ka, izmantojot “Microsoft 365” “Copilot” līgumu pārskatīšanai, ir ietaupītas aptuveni 4 stundas uz vienu darbinieku nedēļā, vienlaikus uzlabojot pārskatīšanas precizitāti un izpildes termiņus.

Salīdzināsim vairākus rīkus līgumu satura analīzei, jo tieši šajā funkcionalitātē slēpjas vislielākais efektivitātes uzlabošanas potenciāls.

“M365 Copilot”

- Izplatītājs: “Microsoft”
- Būtiska informācija: Pieejams vairāk nekā 40 valodās, arī latviešu. Lokalizēta saskarne un dokumentācija
- Izmaksas: 30 USD mēnesī 1 lietotājam

“Microsoft 365” “Copilot” ir kļuvis par nozīmīgu palīgu līgumu satura analīzē, īpaši finanšu un juridiskajā sektorā, kur precizitāte un efektivitāte ir kritiski svarīgas. Integrēts tādās lietotnēs kā “Word”, “Outlook” un “Teams”, “Copilot” ļauj lietotājiem analizēt līgumu saturu, izmantojot vienkāršus dabiskās valodas vaicājumus. Piemēram, jurists var uzdot jautājumu “Kādi ir līguma izbeigšanas nosacījumi?” un “Copilot” nekavējoties identificēs attiecīgo sadaļu dokumentā, izceļot būtiskos punktus. Tas ievērojami samazina laiku, kas nepieciešams manuālai dokumentu pārskatīšanai, un palīdz koncentrēties uz būtiskāko.

“Copilot” spēj arī salīdzināt dažādas līguma versijas, izceļot izmaiņas un potenciāli trūkstošas klauzulas, kas ir īpaši noderīgi sarunu un pārskatīšanas procesā. Turklāt, izmantojot “Microsoft Graph”, “Copilot” var sasaistīt līguma saturu ar citiem uzņēmuma dokumentiem, e-pastiem vai sanāksmju piezīmēm, nodrošinot kontekstuālu analīzi.

Jurists var uzdot jautājumu “Kādi ir līguma izbeigšanas nosacījumi?” un “Copilot” nekavējoties identificēs attiecīgo sadaļu dokumentā

Tomēr jāņem vērā, ka “Copilot” nav specializēts juridisks rīks – tas nav trenēts uz juridiskiem datiem un tam trūkst izpratnes par vietējo likumdošanu. Tāpēc tā sniegtie rezultāti vienmēr ir jāizvērtē profesionālim. Neskatoties uz to, “Copilot” būtiski paātrina līgumu analīzes procesu, padarot to pieejamāku arī tiem lietotājiem, kuriem nav padziļinātu juridisko zināšanu. Tas ir īpaši noderīgi uzņēmumiem, kas vēlas uzlabot iekšējo dokumentu apriti, samazināt administratīvo slogu un palielināt darba efektivitāti, vienlaikus saglabājot kontroli pār gala lēmumiem.

“Spellbook”

- Izplatītājs: “Spellbook”
- Būtiska informācija: 7 dienu bezmaksas izmēģinājums jaunajām juridiskajām komandām
- Izmaksas: No 20 USD 1 lietotājam mēnesī individuālam lietotājam; ~40 USD 1 lietotājam mēnesī komandas lietošanai ar papildu funkcijām; ~179 USD 1 lietotājam mēnesī vidēja līmeņa uzņēmumam (cenas pēc nozares aplēsēm)

“Spellbook” ir specializēts mākslīgā intelekta rīks, kas paredzēts tieši līgumu sagatavošanai un analīzei juridiskajā praksē. Atšķirībā no vispārējiem MI risinājumiem, “Spellbook” ir trenēts uz juridiskiem datiem un spēj atpazīt, analizēt un ieteikt klauzulas, kas atbilst konkrētām prasībām. Tas darbojas kā papildinājums “Microsoft Word” vidē, ļaujot juristiem un iepirkumu speciālistiem strādāt ierastajā dokumentu rediģēšanas rīkā, vienlaikus izmantojot MI priekšrocības.

“Spellbook” atbalsta arī automātisku rediģēšanu, komentāru pievienošanu un izmaiņu izsekošanu, saglabājot dokumentu vēsturi

“Spellbook” automātiski izceļ potenciāli problemātiskas vai nestandarta klauzulas, salīdzina tās ar iepriekš definētiem

standartiem un piedāvā alternatīvas, kas atbilst uzņēmuma politikai vai normatīvajiem aktiem. Tā klauzulu bibliotēka ļauj ātri ievietot pārbaudītus formulējumus, savukārt, kontekstuālā analīze nodrošina, ka ieteikumi tiek pielāgoti konkrētajam līguma tipam un situācijai. “Spellbook” atbalsta arī automātisku rediģēšanu, komentāru pievienošanu un izmaiņu izsekošanu, saglabājot dokumentu vēsturi. Lai gan “Spellbook” pašlaik nav lokalizēts latviešu valodā, tas ir efektīvs darbā ar angļu valodā sastādītiem līgumiem.

“Harvey AI”

- Izplatītājs: “Harvey AI”
- Būtiska informācija: Paredzēts lielām organizācijām. Nav bezmaksas izmēģinājuma iespēju
- Izmaksas: 50 000–200 000 USD gadā; ~100–200 USD 1 lietotājam mēnesī. Īpaši pielāgotu risinājumu gadījumos – līdz 500 USD 1 lietotājam mēnesī

“Harvey AI” ir uz lielajiem valodu modeļiem balstīts juridiskais mākslīgā intelekta asistents, kas īpaši izstrādāts advokātu birojiem un uzņēmumu juridiskajiem dienestiem. Tas integrējas ar juridisko darbu plūsmu un palīdz ātrāk analizēt dokumentus, pārskatīt līgumus, veikt juridisko izpēti un sagatavot dažādus juridiskus tekstus, ievērojot uzņēmuma iekšējās vadlīnijas. “Harvey AI” var kopsavilkt apjomīgus dokumentus, izcelt būtiskus riskus un klauzulas, salīdzināt dažādas līguma versijas, sagatavot komentārus, kā arī izveidot projekta plānus un kontrolsarakstus, balstoties uz lietotāja sniegtajiem materiāliem.

“Harvey AI” ir juridiskais mākslīgā intelekta asistents, kas īpaši izstrādāts advokātu birojiem un uzņēmumu juridiskajiem dienestiem

Tas izmanto “OpenAI” tehnoloģiju, bet tiek piedāvāts kā atsevišķs, juridiskiem jautājumiem pielāgots risinājums ar pastiprinātu

drošību un konfidencialitātes mehānismiem, tai skaitā datu šifrēšanu un stingru piekļuves kontroli.

Lielākā daļa funkcionalitātes ir orientēta uz angļu valodu un *common law* jeb vispārējo tiesību jurisdikcijām (piemēram, Amerikas Savienotajām Valstīm un Apvienoto Karalisti). Tomēr “Harvey AI” var izmantot arī citu valodu dokumentu strukturēšanai un kopsavilkumu veidošanai, ja lietotājs nodrošina atbilstošus avotus un norādes. Praksē “Harvey AI” izmanto, lai samazinātu laiku standarta līgumu pārskatīšanai, uzņēmumu izpētei pirkšanas un pārdošanas darījumos, juridiskajai izpētei un klientu konsultāciju projektu sagatavošanai, atstājot juristiem vairāk laika sarežģītai analītikai un stratēģiskiem jautājumiem.